

ZAPISNIK

sa treće sjednice Radne grupe koja je održana 22. oktobra 2017. godine

Sjednica je počela u 14 sati i 20 minuta.

Sjednici je predsjedavala Marta Šćepanović, predsjednica Radne grupe.

Sjednici su prisustvovali članovi Radne grupe: Željko Aprcović, prof. dr Miodrag Vuković, Miloš Nikolić, Jovanka Laličić, Danijel Živković i Mićo Orlandić.

Sjednici nijesu prisustvovali Genci Nimanbegu i dr Predrag Sekulić.

Sjednici su, po pozivu, prisustvovali Budimir Šaranović, predsjednik Državne izborne komisije i Veljo Čađenović, Ljiljana Radonjić, Mersudin Dautović, Haris Mekić, Aleksandar Jovičević, Nataša Pešić i Milisav Ćorić, članovi Komisije.

Sjednici su prisustvovali i predstavnici medija.

Kako je predloženi dnevni red podržan od strane članova Radne grupe, predsjednica Šćepanović je konstatovala da je utvrđen sljedeći

DNEVNI RED

Razmatranje preporuka iz Konačnog izvještaja Posmatračke misije OSCE/ODIHR povodom održanih parlamentarnih izbora 16. oktobra 2016. godine, u dijelu koji se odnosi na Državnu izbornu komisiju

Marta Šćepanović, predsjednica Radne grupe je podsjetila da je poziv za ovu sjednicu upućen predsjedniku, sekretaru i članovima Državne izborne komisije. Istakla je da je Radna grupa na prvoj sjednici prilikom razmatranja preporuka iz Konačnog izvještaja Posmatračke misije OSCE/ODIHR povodom održanih parlamentarnih izbora 16. oktobra 2016. godine, konstatovala da se značajan broj preporuka odnosi na Državnu izbornu komisiju. Već nakon te sjednice, kako je dodala, upućen je dopis Državnoj izbornoj komisiji da dostavi svoje viđenje u pogledu navedenih preporuka, kao i moguća rješenja sa precizno navedenim zakonom, odnosno članom u zakonu. Takođe, tom prilikom je zatražena i informacija da li zakoni koje implementiraju imaju i drugih nedostataka koje su prepoznali u prethodnom periodu, a koji otežavaju njihov rad i implementaciju zakona, i moguća rješenja kako ih otkloniti, a svakako i onih nedostataka koji su pravno-tehničkog karaktera.

Nakon uvodnog izlaganja predsjednica Šćepanović je pozvala Budimira Šaranovića, predsjednika Državne izborne komisije da obrazloži materijal koji je Komisija dostavila Radnoj grupi.

Budimir Šaranović, predsjednik Državne izborne komisije je naglasio da je Državna izborna komisija na sjednici održanoj 24. oktobra 2017. godine, razmatrala zahtjev Radne grupe koja analizira izbornu zakonodavstvo i donijela mišljenje u vezi preporuka iz Konačnog izvještaja Posmatračke misije OSCE/ODIHR, kao i Predlog eventualnih izmjena i dopuna Zakona o izboru odbornika i poslanika.

Vežano za preporuke koje se direktno ili indirektno odnose na Državnu izbornu komisiju, ukazao je da se Komisija prvo izjasnila u odnosu na prvu prioritetnu preporuku, u dijelu koji se odnosi na potrebu proaktivnijeg i pravovremenog donošenja propisa koji se odnose na nedostatke i nedosljednosti izbornog zakona, kao i u smislu obezbjeđivanja dosljedne primjene propisa. S tim u vezi, istakao je da je u dosadašnjem radu Komisija pokazala proaktivnost i pravovremenost u predlaganju i donošenju akata koji se tiču regulisanja svih pitanja vezanih za izbore, a u nadležnosti su Komisije. Naglasio je da dostavljeni dokument sadrži i druge aktivnosti koje je Komisija preduzela po ovom pitanju.

Kada je u pitanju preporuka koja se odnosi na omogućavanje pristupa medija svim sjednicama Državne izborne komisije i blagovremenom objavljivanju relevantnih dokumenata, Šaranović je naglasio da je Komisija mišljenja da ovo pitanje treba precizirati članom 22 Zakona o izboru odbornika i poslanika na način što bi se propisalo da se javnost rada uređuje aktom Komisije. Postojećim zakonskim rješenjem, rad organa za sprovođenje izbora je javan, što je prilično širok pojam koji se u našoj praksi ostvaruje u različitim formama. Sadašnjim Poslovnikom o radu Komisije propisano je da se javnost rada obezbjeđuje objavljivanjem akata i podataka od značaja za sprovođenje izbora na internet stranici Komisije i u „Službenom listu Crne Gore“, kao i izdavanjem saopštenja i organizovanjem konferencija za štampu. Predviđeno je i da Komisija može imati portparola. U odnosu na pitanje pristupa medija svim sjednicama Državne izborne komisije, pored promjene legislative, Šaranović je stava da je potrebno obezbijediti i prostorne i tehničke kapacitete koji Komisiji u postojećim uslovima nedostaju.

Budimir Šaranović je ukazao da je u cilju obezbjeđivanja nepristrasnosti i profesionalizma organa za sprovođenje izbora, rješavanja mogućih sukoba interesa i izbjegavanja političkih tenzija, Komisija 2010. godine donijela Etički kodeks organa za sprovođenje izbora. Iako je nepristrasnost i profesionalizam pitanje ličnog odnosa prema radu svakog pojedinca, potpisivanje izjave o prihvatanju kodeksa ponašanja bilo bi dodatni impuls u obezbjeđivanju nepristrasnosti rada organa za sprovođenje izbora. Takođe, dodao je da je Državna izborna komisija donijela mišljenje da kandidati sa izborne liste ne mogu biti članovi organa za sprovođenje izbora u stalnom ili proširenom sastavu, ali da ovo pitanje nije jasno regulisano Zakonom o izboru odbornika i poslanika. Istakao je da se sprovode i aktivnosti za dodatno povećanje ljudskih i operativnih kapaciteta Državne izborne komisije, a da je u saradnji sa OEBS-om urađen Priručnik za obuku organa za sprovođenje izbora, kao i izbor trenera i edukatora. Državna izborna komisija, kako ističe Šaranović, formirala je bazu podataka trenera i edukatora koji su bili angažovani na parlamentarnim izborima 2016. godine.

Predsjednik Državne izborne komisije je u pogledu pitanja koje se odnosi na razmatranje uklanjanja ograničenja potpisivanja podrške samo jednoj izbornoj listi kandidata, ukazao da Komisija smatra da to pitanje sa sobom nosi više mogućih implikacija. Naime, uklanjanje ovog ograničenja uticalo bi na podnošenje i proglašenje znatno većeg broja izbornih lista, što bi za posljedicu imalo uslozňjavanje rada organa za sprovođenje izbora, ali i značajno povećanje finansijskih izdvajanja iz budžeta. Takođe, potvrđivanje većeg broja izbornih lista, čiji predstavnici shodno Zakonu imaju pravo na predlaganje ovlašćenih predstavnika u organima za sprovođenje izbora doprinijelo bi, između ostalog, povećanju potrebe za obezbjeđivanjem znatno većih

prostornih kapaciteta. Imajući u vidu zakonsko rješenje po kome Državna izborna komisija, odmah po prijemu izborne liste, rješenjem utvrđuje i proglašava istu, to bi značilo i povećanje administrativnih kapaciteta tj. ljudskih resursa. Značajno je, kako je dodao, podsjetiti na odredbu Zakona o finansiranju političkih subjekata i izbornih kampanja, po kome svaka proglašena izborna lista učestvuje u raspodjeli novca u iznosu od 20% od ukupno planiranih budžetskih sredstava za finansiranje troškova izborne kampanje. Prilikom razmatranja preporuke koja se tiče mogućnosti za javno tabeliranje rezultata, Državna izborna komisija je početkom 2017. godine, kao jedan od prioriteta za tehničku i finansijsku podršku OEBS-a u narednom periodu, označila nabavku softvera za prikupljanje i obradu izbornih rezultata. U okviru tog projekta biće realizovano i javno prikazivanje rezultata u realnom vremenu. Istim projektom biće regulisano tabeliranje rezultata prilikom održavanja lokalnih izbora. Svi detalji će biti dio projektnog zadatka koji će službenici Državne izborne komisije uraditi sa ekspertom OEBS-a.

Miloš Nikolić je zatražio pojašnjenje u pogledu preporuke koja se odnosi na ukidanje ograničenja za potpisivanje samo jedne izborne liste, odnosno da li bi se u slučaju jačanja administrativnih, finansijskih i prostornih kapaciteta mogla realizovati navedena preporuka.

Veljo Čađenović, sekretar Državne izborne komisije je u odnosu na pitanje Nikolića, člana Radne grupe istakao da će njegov odgovor biti i iz političkog ugla. Naime, naglasio je da će kada opozicija dođe na vlast preispitati odluku Ustavnog suda Crne Gore kojom je stavljena van snage odredba Zakona o izboru odbornika i poslanika, a koja je propisivala obavezu prikupljanja potpisa pred članovima opštinskih izbornih komisija. Po njegovom mišljenju ta odredba nije bila problematična. Naglasio je da sada imamo zloupotrebe po tom osnovu, i pojasnio da neke izborne liste sakupe značajan broj potpisa podrške, a da na izborima ostvare znatno lošiji izborni rezultat, odnosno manje glasova od broja potpisa. Takođe, takve izborne liste stižu i pravo na ovlašćene predstavnike u izbornim komisijama. Smatra da nije dobro omogućiti da jedno lice može dati potpis podrške za više izbornih lista i iz razloga što bi se dodatno otežao rad Državne izborne komisije.

Nataša Pešić je podsjetila da je Državna izborna komisija dva puta razmatrala preporuku koja se odnosi na ukidanje ograničenja za potpisivanje samo jedne izborne liste, i da je po tom pitanju Komisija imala jedinstven stav. U odnosu na zloupotrebe sa prikupljanjem potpisa, odnosno njihovo prekršajno sankcionisanje naglasila je da to nije jednostavno procesuirati. U slučaju da se uvaži navedena preporuka i omogući jednom licu da može dati potpis podrške za više izbornih lista, Pešić je mišljenja da bi se rad Državne izborne komisije zakomplikovao, a izborni proces, usled većeg broja izbornih lista, usložio. Uprkos navedenom, naglasila je da Komisija nije protiv preporuka OSCE/ODIHR.

Jovanka Laličić je ocijenila da su stavovi Državne izborne komisije, u odnosu na preporuku OSCE/ODIHR, većinom prihvatljivi. Smatra da je rješenje koje je predloženo u odnosu na član 20 stav 2 Zakona o izboru odbornika i poslanika rigidno, i da može da predstavlja problem za male partije. U pitanju je ograničenje da lica koja se nalaze na izbornim listama pored izbornih komisija, ne mogu biti ni u biračkim odborima.

Milisav Ćorić je mišljenja da su preporuke OSCE/ODIHR korisne, ali da ih treba posmatrati u cjelini. Tačnije da treba pored preporuka uzeti u obzir i konstatacije koje su sadržane u njihovom dokumentu. U tom pogledu je ukazao na povezanost prve prioritete preporuke koja se odnosi na sveobuhvatnu izbornu reformu sa konstatacijom koja se odnosi na zaposlene u državnoj upravi i njihove pripadnosti vladajućoj partiji. Konstatovao je da najznačajniji problemi izbornog procesa nijesu vezani za organe za sprovođenje izbora, već da razloge treba tražiti u nečem drugom.

Ćorić je istakao da su izborni proces i izborni zakon živa materija, i da se sve unaprijed i svaka situacija ne može normirati. U odnosu na određena pitanja istakao je da se radi o tehničkim pitanjima i da to nijesu glavni problemi, kao i da su preporuke korisne i da ih treba prilagoditi našem izbornom sistemu.

Marta Šćepanović, predsjednica Radne grupe je pozvala da se diskusije fokusiraju isključivo na tačku dnevnog reda, odnosno mišljenje koje je Državna izborna komisija jednoglasno donijela u odnosu na preporuke OSCE/ODIHR, a da je Ćorić u svom izlaganju imao opširniji elaborat.

Prof. dr Miodrag Vuković je, povodom opširnijeg izlaganja Milisava Ćorića u odnosu na dnevni red, podsjetio šta je mandat Radne grupe. Takođe, ocijenio je da se ne mogu staviti u istu ravan preporuke koje su sadržane u Izvještaju OSCE/ODIHR sa određenim mišljenjima, odnosno konstatacijama na koje je ukazao Ćorić. Dao je i komentar u odnosu na stav Velja Čađenovića vezano za odluku Ustavnog suda.

Izlaganje Milisava Ćorića u dijelu konstatacije o povezanosti zaposlenih u državnoj upravi sa partijama na vlasti, komentarisala je i Jovanka Laličić. Ocijenila je da navedenu konstataciju ne treba izvlačiti iz konteksta, a konačno, kako je naglasila, da su u OSCE/ODIHR smatrali da je to potrebno oni bi to pretočili u preporuku.

Ljiljana Radonjić je izlaganje Ćorića ocijenila kao političko. Smatra da su nadležnosti Državne izborne komisije jasne. Mišljenja je da ograničenje iz člana 20 stav 2 Zakona o izboru odbornika i poslanika, koje se odnosi da lica sa izbornih lista ne mogu biti u izbornim komisijama treba korigovati, odnosno da ne mogu biti u organima za sprovođenje izbora.

Danijel Živković je zatražio od članova Državne izborne komisije pojašnjenje u pogledu prostornih kapaciteta kojim Komisija raspolaže, kao i postupanje u slučaju da politički subjekt ne želi da odredi predstavnike u biračkim odborima na koje ima pravo.

Marta Šćepanović je potencirala pitanje prisustva predstavnika medija sjednicama Državne izborne komisije.

Budimir Šaranović je istakao da je rad Komisije bio transparentan, a pozvao se i na odredbu Zakona o izboru odbornika i poslanika kojom je propisano da je rad organa za sprovođenje izbora javan.

Ljiljana Radonjić je, kada je u pitanju javnost rada Komisije, naglasila da je Zakon jasan, i da u tom dijelu Zakon ne treba mijenjati. Uz naglasak da Komisija nema šta da krije, vezano za njen rad, mišljenja je da se po tom pitanju stekla negativna percepcija jer se, kako je pojasnila, kasnilo sa objavljivanjem informacija vezano za

odluke koje je Komisija donosila. Radonjić je ukazala da je Komisija 99% akata donijela jednoglasno.

Nataša Pešić je pojasnila da Državna izborna komisija donosi odluke na sjednicama, a da nakon toga te akte treba izraditi sa odgovarajućim obrazloženjem, i da za to treba vremena. Podsjetila je da je za prethodne parlamentarne izbore obavljala i poslove portparola Komisije, i da u tom periodu predstavnici medija nijesu iskazali naročito interesovanje za rad Komisije, izuzev predstavnika jedne medijske kuće. Cijeni da medijima nebi bile interesantne sjednice Komisije kada se razmatraju stručne teme. Dodala je i da prostorni kapaciteti ne idu u prilog radu Komisije, pojasnivši da u prisustvu kamera i novinara, i ovlašćenih predstavnika podnosilaca izbornih lista rad Komisije je više nego otežan. Mišljenja je da prenos sjednica Komisije nebi bio interesantan za javnost.

Povodom rasprave o prostornim kapacitetima Komisije uključio se i Aleksandar Jovičević, dodatno pojasnivši u kakvim uslovima radi Komisija. Ukazao je na neophodnost preispitivanja odredbe koja se odnosi na to ko može imati ovlašćenog predstavnika podnosioca izborne liste, odnosno da li mogu imati pravo glasa. Mišljenja je da bi jedan od mogućih kriterijuma bio i rejting sa prethodnih izbora.

Ljiljana Radonjić je istakla da ovlašćeni predstavnici podnosilaca izbornih lista ne treba da imaju pravo glasa. Založila se za profesionalizam u radu Komisije i bez upliva politike. U prilog tvrdnji da se gubu na profesionalizmu podsjetila je da je, tokom prethodnih izbora, na sjednicama Komisije prisustvovalo 11 stalnih članova i 17 ovlašćenih predstavnika podnosilaca izbornih lista.

Predsjednica Radne grupe, Marta Šćepanović je zatražila stav Komisije u odnosu na status ovlašćenih predstavnika podnosilaca izbornih lista u organima za sprovođenje izbora.

Usljedila je rasprava povodom preporuke koja se tiče edukacije na nivou organa za sprovođenje izbora. Tim povodom predsjednica Šćepanović je podsjetila da je dolazilo do poteškoća tokom izbornog dana na lokalnom nivou, i da su opštinske izborne komisije tražile pojašnjenja od Državne izborne komisije.

Milisav Ćorić je objasnio da su na prethodnim izborima primijenjena nova rješenja, odnosno nova tehnologija u dijelu elektronske identifikacija birača. U pitanju su rješenja koja su morala biti implementirana u kratkom roku. Naglasio je da je bilo problema ali da su u kratkom roku izradili priručnik i sproveli edukaciju. Ukazao je i na dodatni problem, a to je da pojedini članovi opštinskih izbornih komisija nijesu prošli neophodnu obuku, da je Državna izborna komisija u tom pogledu nemoćna i da nema mehanizme da to pitanje riješi, i da to treba rješavati sa političkim partijama.

Željko Aprcović je naglasio da nema uniformnog modela dobrog zakona. Smatra da je potrebno da postoji više povjerenja kod učesnika izbornog procesa. Mišljenja je da svi članovi Državne izborne komisije profesionalno obavljaju poslove iz svoje nadležnosti. Naglasio je da pojedini članovi opštinskih izbornih komisija ne poznaju Zakon o izboru odbornika i poslanika, pa samim tim ne znaju ni da ga primijene, pa iz tog razloga, kako je dodao, dolazi do većeg broja žalbi i prigovora.

Predsjednica Radne grupe je potencirala da članovi Državne izborne komisije daju odgovor u slučaju opstrukcije izbornog procesa, odnosno kada politički subjekt ne želi da preko svojih predstavnika učestvuje u radu organa za sprovođenje izbora. Zatražila je i preporuku u dijelu preciznijeg definisanja početka i kraja izborne kampanje.

Milisav Ćorić je ocijenio da se nijedan politički subjekt ne može obavezati na nešto prije nego mu se potvrdi izborna lista.

Sjednica je završena u 16 sati i 55 minuta.

SEKRETAR RADNE GRUPE

Vlatko Šćepanović

Vlatko Šćepanović

PREDSJEDNICA RADNE GRUPE

Marta Šćepanović

Marta Šćepanović